

VilaWeb TV: Setanta anys de l'ocupació franquista

Us oferim un reportatge amb tres testimonis de Catalunya Nord que van viure l'exili

El 26 de gener de 1939, avui fa just setanta anys, les tropes franquistes van entrar a Barcelona i van ocupar la ciutat. Aquesta ocupació va determinar el principi d'un dels èxodes més grans mai vistos fins aleshores: a mitjan febrer gairebé mig milió de fugitius havien travessat el Pirineu català. Des de Catalunya Nord VilaWeb ha recollit en [aquest reportatge en vídeo](#) tres testimonis que van viure l' [exili](#) des de situacions diferents.

Tres testimonis

VilaWeb ha parlat amb Josep Sangenis, terrassenc de vuitanta-dos anys i fill d'una família d'anarco-sindicalistes de la CNT, que va anar a l'exili a peu, des del Vallès a Perpinyà; amb Maria Rosa Marmer, de setanta-vuit anys i filla de Pere Marmé i Mas, voluntari de Macià els anys 20 i soldat de la columna [Macià Companys](#) formada per militants d'Estat Català durant la guerra; i amb Reina Humbert de Grau, de vuitanta anys, filla d'una família d'Elna que durant anys va acollir i ajudar desenes d'exiliats. Més tard, Humbert es va casar amb l'activista nord-català [Gilbert Grau](#).

El viatge

Josep Sangenis recorda l'èxode com 'un viatge de misèria' i la ràbia per la rebuda de les autoritats franceses. 'Jo tenia dotze anys i el meu pare em deia que anàvem a un país democràtic i que hi estaríem molt bé. Tan sols arribar, després de dies de caminar i de dormir a la vora de les carreteres, ens van dividir i ens van enviar directament al camp de concentració d'Argelers, abandonats a la sorra sense menjar ni abric.'

Per Marmer, el viatge no fou tan dolorós. Filla d'un alt càrrec militar, fou trasllada, amb xofer, fins a Portbou. I d'allà va anar a Tolosa de Llenguadoc, on tenia família. D'entrada, el seu pare va voler restar al Principat, 'perquè tenia l'esperança que els francesos ajudarien els republicans'. Unes quantes setmanes més tard, Pere Marmé es va reunir amb la família a Tolosa.

Humbert, que visqué l'èxode des de l'altra banda, recorda les dures condicions en què van ser rebuts els exiliats per les autoritats franceses i com el seu pare, en més d'una ocasió havia anat fins al Pertús per recollir-los abans que no els enviessin als camps de concentració. 'Arribaven a casa plens de polls i ben magres', explica.

Els anys a l'exili

L'any 1940 Sangenis i la seva mare van tornar a Terrassa per refer la vida, però no ho van aconseguir. 'Ho vam passar molt malament, la repressió era molt dura. Ni a la mare ni a mi, no ens volien donar feina, per anarquistes.' L'any 1945, desencantats, van tornar a Perpinyà i es van reunir novament amb el pare.

A l'exili Sangenis va fer de contrabandista: passava armes a l'interior del país pel Pirineu, en canvi de res; ara, per fer diners transportava material que a la Catalunya ocupada pel franquisme escassejava, com agulles de cosir, que es pagaven bé. Sangenis forma part de l'extensa militància àcrata que durant l'exili va continuar lluitant gairebé per compte propi; com els maquis Quico Sabaté, Facerias i Caracremada. Grups com el MIL van enllaçar amb aquest passat àcrata, i Sangenis diu que va conèixer Salvador Puig Antich, el més conegut dels membres del MIL.

De l'exili, Maria Rosa Marmer en recorda, sobretot, l'amargor de sentir-se discriminada pel fet de parlar i d'escriure en català a Perpinyà. 'Si escrivies res en català, la directora et feia escriure cent vegades: no tornaré a escriure mai més res en català.' Explica que va rebre l'educació francesa i que, si una cosa li sap realment greu de no haver fet durant tots aquests anys, és de no haver intentat mai de tornar a Barcelona per quedar-s'hi. 'Jo hauria pogut treballar molt per Catalunya', diu.

Reina Humbert explica que la família va establir vincles molt estrets amb alguns dels exiliats que van passar per casa. Però només amb uns pocs 'hem mantingut el contacte'. Fins i tot la seva germana s'enamorà d'un, però com que no va rebre el permís patern per a casar-s'hi, ell se'n va anar. No en van saber mai més res. Anys després, Reina es va casar amb l'activista nord-català Gilbert Grau, que treballà durant anys pel reconeixement nacional dels Països Catalans.

Commemoracions

El setantè aniversari de l'exili serà recordat amb actes de diversa mena. Per exemple, el [Museu Memorial de l'Exili](#) de la Jonquera (Alt Empordà) n'ha preparats una [vintena](#) i set exposicions. El [Memorial Democràtic de Catalunya](#) anunciarà els actes propis aquesta setmana. També dissabte més d'un miler de persones van participar a Barcelona en una [manifestació](#) commemorativa convocada per OSAN.

Andreu Barnils, Enric Borràs i Roger Cassany

26 gener 2009

Una notícia de VilaWeb.cat

Edició GENERAL

<http://www.vilaweb.cat>

[Enllaç permanent](#)